

Alícia de Larrocha, cinquanta anys atapeïts de música

Aquest final de setmana, dintre del cicle de l'Orquestra Simfònica Ciutat de Barcelona, actuarà com a solista del **Concert número 3** de Beethoven, la pianista barcelonina Alícia de Larrocha, una de les pianistes més importants del món. Ella mateixa, junt amb el seu espòs i després també la seva filla, ens acull en el seu pis, situat en un lloc tranquil de la part alta a cavall de Pedralbes i Sarrià.

Menuda, elegant, allò que en podríem dir una elegància molt barcelonina —o sigui amb un equilibri molt marcat entre senzillesa i distinció—, segura d'ella mateixa, encara que palesant que no troba gaire bé davant una entrevista periodística.

—En fujo tant com puc. No sols aquí, sinó a tot arreu. I més abans d'un concert. No és per res d'especial, però no m'agrada que m'entrevistin abans. Potser és una superstició. Hauria preferit que ho féssiu dilluns...

Bé, però l'entrevista convé que surti justament abans del concert —el lector mana— i així ho comprèn. I per començar, posem el calendari a molts anys de distància, just quan encara...

—No tenia tres anys. Jo sempre havia estat envoltada per ambient musical, car la meua mare i la meua tia eren professores de piano...

—Podem parlar d'una nena prodigi, doncs?

—Sí i no. A mi no m'agrada això dels nens prodigi. Hi ha criatures que tenen una certa facilitat per a la música com d'altres la tenen per al dibuix o per a altres activitats. I, a aquests, no els diuen nens prodigi. Només hi ha pares i famílies prodigi.

El seu espòs hi intervé.

—Justament enguany farà cinquanta anys que vas donar el primer concert.

—Sí, sí, diu ella. Fou amb motiu de l'Exposició Universal.

Això s'esdevenia, doncs, quan Alícia tenia justament sis anys... Però tornem a abans. Quan encara no tenia tres anys i jugant destrossava els pianos de casa seva fins que hom els tancà i posa fi a la seva joguina predilecta.

—Aleshores vaig tenir una gran enrabiada i la meua tia em va prometre que m'ensenyaria a tocar el piano. Fou aleshores que em portà amb Marshall, el qual, com que era tan petita no em va admetre. Si que ho féu més tard, quan tenia tres anys.

Sort que no ha dit «quan ja tenia tres anys».

—Amb Marshall hi vaig ser fins que ell va morir, que fou l'any 1959. Vaig ser ajudant seu, fins que vaig començar a viatjar donant concerts.

—No va tenir altres fonts d'aprenentatge? Cursets, estades fora...

—No, però és que aleshores, a l'acadèmia, hi passaven els grans artistes, especialment pianistes, que feien cap a Barcelona. Eran els Sauer, Rubinstein, Cortot. Tenia uns contactes internacionals, era molt oberta a tothom.

Una carrera començada a poc a poc

Quan va morir Marshall, començà la seva carrera de concertista?

—No ben exactament. La meua carrera de concertista va anar començant de mica en mica. Fou després de la guerra, el 1947. Cap al 1954-55 me'n vaig a Amèrica. Però la tongada forta va venir el 1965 i a partir d'aleshores no he parat ni una setmana.

En dir això que la seva trajectòria concertista tingué una evolució molt espontània, subratlla.

—Jo no he fet res per aconseguir concerts. Només m'he preocupat de la meua música. Potser vaig tardar més que altres a començar, perquè mai no em vaig dedicar a promocionar-me. Els esdeveniments han vingut a mi.

—No havia somniat mai de ser una figura?

—No, no. La meua única finalitat era viure amb la música i per a la música.

—Viure de la música?

—Això ja és una altra cosa.

—Sembla, però, que li va costar imposar-se a casa seva. Que hi va haver elements estranys que dificultaren el seu èxit aquí...

—No, no. En realitat, al començament de la part més activa de la meua carrera, cap el 1965, vaig

estar uns sis o set anys sense actuar aquí. Però no hi havia res d'especial en això. No m'ho demanaven. Però és que per altra part crec que no convé que l'artista es prodigui massa a casa seva. Seria una limitació. Jo aquí actuo una vegada cada any. Per al públic tampoc no és bo. Té molt més d'interès conèixer gent nova. Cal que se sa sàpiga què passa a fora.

L'Amèrica dels Estats Units

Sembla que hi ha un país en el qual té una bona acollida especial... No em deixa cloure la frase i mig somrient diu...

—Els Estats Units. És un país tan gran amb tantes possibilitats, les seves organitzacions funcionen tan bé que quan s'interessen per un artista i hi volen interessar, ho aconsegueixen. Sí, sí. Hi vaig ser considerada músic de l'any per una revista. Diu traient-ne força importància.

—Tanmateix l'entrada als Estats Units i en general com a concertista internacional fou amb música espanyola —Albéniz principalment amb Ibèria—. No hi havia el perill del clíxé?

—Sí, amb Albéniz i també amb Granados —les vegades que he interpretat Goyescas— vaig entrar als Estats Units. Però no hi havia el perill que diu, perquè dones tants concerts que per força has de renovar el repertori o el no es desgasta.

Un repertori l'elecció del qual ha d'estar en funció d'unes predileccions especials, d'una especial sintonització de la sensibilitat...

—Tot el que interpreto ho faig en funció de les meves possibilitats físiques i d'adaptació. Això vol dir que a vegades pot haver-hi coses que m'agraden i no les interpreto. Per altra part, això va a temporades. Jo sóc molt variable i és evident que amb els anys vaig canviant. Ara m'estic decantant cap als clàssics. Al principi em dedicava més als romàntics. Precisament ara he d'interpretar a Nova York i a Pittsburgh, amb la Simfònica d'aquesta ciutat, els cinc concerts de Beethoven. És una col·laboració amb motiu de celebrar els cinquanta anys de concertista...

En tot cas, al repertori no hi ha la música contemporània.

—Ah no. No pas dels Stravinski, Bela Bartok, Prokofiev.

En abordar aquest tema, assenyala:

—Es un problema d'adaptació i tampoc m'atreu la música de més cap aquí, experimental. Hi tinc un gran respecte. No, no, jo no puc interpretar Cage. És un altre món. A part que hi ha coses amb les quals tampoc no hi estic d'acord. Ara això és un fenomen universal. I els concerts d'aquest tipus de música són arreu minoritaris. A Darmstadt, ciutat que acull el Festival de Música Contemporània més estricte, la seva Simfònica té un repertori del més

usat. Jo hi he interpretat Rakhmaninov.

El músic: Músic o mecànic

Deixem aquesta qüestió de banda i n'encetem una altra. L'artista, amb la seva enorme dedicació tan intensa a l'assaig, a la pràctica, no té el perill d'esdevenir massa mecànic? De no traspuar art? D'ofegar la transcendència de l'obra amb l'aspecte tècnic?

—A mi, més que la part mecànica m'importen les possibilitats sonores les quals, per descomptat, també es podent treballar mentalment. De fet, tot ho podem pensar, però ho hem de realitzar en l'instrument. Es tracta de tenir prou elements per a expressar el que hom vol. Moltes vegades les solucions tècniques o mecàniques arriben a través del que hom vol expressar. No al revés. Ha de ser així o si no es cau en el perill de la mecanització. Sí, sí. Cal una idea prèvia de l'obra, s'ha de programar. Però després es va madurant.

I afegeix tot seguit.

—L'artista cal que sigui sincer amb ell mateix. Si hi ha sinceritat, hi ha molt valor. Quan l'obra és massa analitzada i investigada no és viva; és d'arxiu.

—Una artista com vostè, amb tantes hores de dedicació, pot donar un concert mediocre?

—Sí, sí, i dolentíssim. I això justament passa amb els qui som realment sincers. Hi ha circumstàncies anímiques que et condicionen. I no saltres no sabem falsificar, no podem fer comèdia. Jo sóc jo mateixa. Això no vol dir que a vegades el públic no ho copsi.

Ens acomiadem. Tres pianos ens contempen a la sala d'un apartament assolellat. Tot un món de sons guardats gelosament entre les seves fustes, disposats a escapar-se a par-

tir del moment que unes mans menudes —massa menudes segons els experts per a donar tanta música— els transmetin un senyal màgic, a partir del moment en què una estranya força alimentada de sensibilitat, estudi, domini i predisposició —com deia ella al començament— toqui unes tecles perfectament arrencades.

Comellas